

MINISTERSTWO EDUKACJI NARODOWEJ

PROGRAM
LICEUM OGÓLNOKSZTAŁCĄCEGO
ETYKA

dodruk programu
nr DKO/BR-4015-2/92

WARSZAWA 1994
WYDAWNICTWA SZKOLNE I PEDAGOGICZNE

MINISTERSTWO EDUKACJI NARODOWEJ

PROGRAM LICEUM OGÓLNOKSZTAŁCĄCEGO
ETYKA

WARSZAWA 1992
WYDAWNICTWA SZKOLNE I PEDAGOGICZNE

Program zatwierdzony decyzją ministra edukacji narodowej z dnia 9 września 1992 roku jako program do przedmiotu etyka przeznaczony do realizacji w szkołach ponadpodstawowych.

Nr programu: DKO/BR-4015-2/92

371.2(043)

3202/b | c

UWAGI WPROWADZAJĄCE

1. Autorzy programu wyszli z założenia, iż w każdej klasie należy podać najpierw tematy o charakterze ogólnym, a następnie podjąć zagadnienia szczegółowe. Chodzi o to, by uczeń otrzymał zawczasu odpowiednie wprowadzenie o charakterze antropologiczno-aksjologicznym. Bez niego lekcje etyki mogłyby przekształcić się w uprawianie różnego rodzaju ideologii zależnej od osobistych przekonań nauczyciela.
2. Zagadnienia szczegółowe zostały ułożone według następującego klucza: najpierw podjęto zagadnienia życia osobistego (jednostki ludzkiej), a dopiero później uwzględniono usytuowanie człowieka w kontakcie społecznym, przechodząc do społeczności małych i bliższych do wielkich i dalszych (kolejno: małżeństwo i rodzina, środowisko zawodowe, naród i państwo, społeczność międzynarodowa). Zaprogramowano więc przejście przez etykę indywidualistyczną do etyki społecznej.
3. Czas przeznaczony na omówienie poszczególnych zagadnień pozostawiono uznaniu nauczyciela. Zakłada się jednak podjęcie przezeń większości proponowanych tematów, a nie wybieranie tylko niektórych.
4. Do programu zasadniczego dołączono propozycje alternatywne z przeznaczeniem dla szkół o charakterze zawodowym, tj liceum medycznego i ekonomicznego. Poruszono tam zagadnienia mogące bardziej zainteresować odnośnych uczniów. Mogłyby więc zostać zamienione pewne tematy z programu ogólnego na tematy „zawodowe”.
5. W kilku miejscach celowo wprowadzono pewne powtórzenia, by łatwiej było rozwiązać nowy temat do wiedzy nabytej przez ucznia w ubiegłym roku czy dwa lata temu.

KLASA I

1. Etyka jako życiowa praktyka, etyka filozoficzna i etyka opisowa.
2. Główne kierunki etyczne.
 - a) eudajmonistyczne, tj. utożsamiające powinność moralną z pragnieniem szczęścia

- b) religijne
 - c) aksjologiczne, tj. określające normy postępowania w oparciu o założenie, że istnieje obiektywna hierarchia wartości
 - d) utylitarystyczne
 - e) psychoanalityczne
 - f) deutologiczne
3. Zależności między etyką a prawem
 4. Norma ogólna a normy szczegółowe (wyprowadzanie, uzasadnianie)
 5. Czyn ludzki i jego kwalifikacja moralna
 6. Świadomość i wolność jako elementy działania ludzkiego. Ich ograniczenia: niewiedza, lęk, uczucia
 7. Rola sumienia w podejmowaniu decyzji
 - a) Definicje sumienia (filozoficzna, psychologiczna, religijna)
 - b) Funkcje sumienia (oceniająca i nakazowa) jako subiektywnej normy moralnej
 - c) Kształtowanie sumienia (konieczność, sposoby)
 8. Problematyka związana z początkiem ludzkiego życia
 - a) szanse i granice genetyki
 - b) Problematyka eksperymentów na ludzkim płodzie
 - c) Problematyka związana z aborcją:
 - próby określenia początku życia ludzkiego
 - warunki dopuszczalności aborcji (wielość stanowisk)
 - odpowiedzialność etyczna i prawna związana z aborcją
 - d) Problematyka regulacji poczęć przez sterylizację
 9. Problematyka związana z zachowaniem ludzkiego życia i jego rozwojem
 - a) Prawo i obowiązki człowieka względem samego siebie
 - b) Wielkość dopuszczalnych kosztów związanych z ochroną życia
 - c) Wymogi stawiane przez społeczeństwo a zagrożenie życia (wojna, ratowanie ludzi np. w płonącym domu, zakaźne choroby)
 - d) Nałogi (nikotynizm, narkomania, alkoholizm) a rozwój i dojrzałość życia osobowego człowieka
 10. Problematyka związana z kończącym się życiem
 - a) Trudności określenia końca życia (odłączenie aparatury)
 - b) Wybór między cierpieniem a śmiercią — eutanazja
 - c) Mówienie prawdy choremu
 - d) Godność człowieka a badania naukowe

KLASA II

1. Koncepcje antropologiczne a normy etyczne
 - a) Platońska koncepcja życia zgodnego z wymogiem rozumu
 - b) Arystotelesowska teoria człowieka a obowiązek doskonałości
 - c) Człowiek jako istota wolna od namiętności ideałem stoików
 - d) Człowiek widziany poprzez wytwory kultury (strukturaliści)
 - e) Koncepcje egzystencjonalistyczne (Marcel, Sartre, Camus)
 - f) Człowiek jako podmiot działania i poznania wartości (fenomenologowie)
2. Człowiek bytem materialnym, duchowym czy materialno-duchowym?
3. Człowiek jako podmiot poznający i pożądający
 - a) Rodzaje ludzkiego poznania
 - b) Ludzkie władze poznawcze i pożądawcze (intelekt, wola, uczucia)
 - c) Sprawności moralne i ich zdobywanie
 - d) Człowiek jako istota tworząca kulturę
4. Człowiek jako istota wolna i odpowiedzialna
 - a) Istota ludzkiej wolności
 - b) Rodzaje ludzkich wolności
 - c) Wolność a prawo
 - d) Wolność a odpowiedzialność za siebie i innych
 - e) Miłość aktem woli:
 - rodzaje miłości
 - wymogi przyjaźni, miłości narzeczeńskiej, małżeńskiej, rodzinnej
5. Małżeństwo i rodzina
 - a) Religijne i świeckie spojrzenie na małżeństwo i rodzinę
 - c) Prawa i obowiązki rodziców
 - d) Prawa i obowiązki dzieci
 - e) Rodzina a inne grupy społeczne
6. Stosunki seksualne pomiędzy ludźmi nie będącymi w związkach małżeńskich
 - moralna, religijna i prawna ocena zjawiska
7. Homoseksualizm — moralna, religijna i prawna ocena zjawiska
8. Człowiek a religia
 - a) Prawo do wyznawania własnej religii
 - b) Istota szacunku i granice tolerancji

KLASA III

1. Człowiek a dobro
 - a) Rodzaje dóbr i ich hierarchia (dyskusje i spory)
 - b) Szczęście jako ostateczny cel działania
 - c) Obiektywny czy subiektywny charakter dobra
 - d) Kryteria oceny ludzkich czynów
 - e) Wolność człowieka a istnienie zła — konieczność ograniczenia ludzkiej wolności? dopuszczalność kary?
2. Człowiek jako twórca kultury
 - a) Filozoficzne i socjologiczne rozumienie kultury
 - b) Dziedziny kulturalnej działalności człowieka
 - c) Człowiek twórcą wartości?
 - d) Kultura a moralność
3. Rola języka w tworzeniu kultury i kształtowaniu stosunków międzyludzkich
 - a) Moralna wartość prawdy
 - b) Rodzaje nadużyć w dziedzinie ludzkiej mowy
 - c) Manipulacja prawdą — przestępstwo czy konieczność w skrajnych przypadkach (okłamywanie wroga, obawa zgorznięcia, dyskrecja)
4. Człowiek a praca
 - a) Filozoficzne i religijne spojrzenie na pracę
 - b) Praca jako wartość osobowa — praca a rozwój człowieka
 - c) Środowisko zawodowe jako miejsce uprawnień i zobowiązań moralnych
 - d) Problemy związane z bezrobociem
 - e) Postulat zatrudnienia a uwarunkowania ekologiczne
 - f) Przymus pracy — wymóg czy naruszenie wolności człowieka?
5. Człowiek wobec choroby i niesprawności
 - a) Zagadnienia przeszczepów — potrzeba, dopuszczalność, warunki
 - b) Granice interwencji medycznej
 - c) Prawo rodziny do decydowania o losie chorego
 - d) Zagadnienia moralne związane z przekonaniami religijnymi (np. transfuzja krwi)
 - e) Niesprawność i niepełnosprawni — aktualne wyzwania moralne
6. Człowiek wobec faktu śmierci
 - a) Próby wyjaśnienia faktu śmierci (Epiktet, Seneka, Augustyn, egzystencjaliści, chrześcijanie)
 - b) Postawy ludzkie wobec cierpienia i śmierci
 - c) Moralna ocena samobójstwa
 - d) Dopuszczalność stosowania kary śmierci

KLASA IV

1. Sumienie jako kryterium oceny ludzkich czynów
 - a) filozoficzne i psychologiczne rozumienie sumienia
 - b) Zasady postępowania zgodnie z sumieniem
2. Sumienie a prawo pozytywne i naturalne
 - a) Rodzaje prawa (dyskusja na temat prawa naturalnego)
 - b) Normy prawne a odmienny osąd sumienia (przypadki konfliktów)
 - c) Zmienność czy niezmienność norm etycznych
 - d) Nakaz sumienia a wolność wyboru — pozór czy rzeczywistość
3. Teoria wartości a ludzkie postępowanie
 - a) Wartości jako byty realne istniejące czy cechy przysługujące konkretnym bytom?
 - b) Możliwość ustalenia obiektywnej hierarchii wartości (Scheler, marksiści, chrześcijaństwo, utylityści)
 - c) Wartości dziś uznawane
4. Człowiek a społeczeństwo
 - a) Rodzaje społeczności i miejsce w nich poszczególnych jednostek
 - b) Rodzaje stosunków społecznych
 - c) Jednostka a dobro wspólne (rodzaje dobra wspólnego)
5. Sprawiedliwość podstawową zasadą życia społecznego
 - a) Istota sprawiedliwości społecznej
 - b) Warunki sprawiedliwych umów pomiędzy instytucjami (rola państwa jako pośrednika)
 - c) Warunki sprawiedliwego podziału dóbr i obowiązków
 - d) Sprawiedliwość pomiędzy obywatelami a państwem
 - e) Ochrona środowiska naturalnego jako wymóg sprawiedliwości
6. Praca, płaca i własność
 - a) Prawo do pracy i sprawiedliwej płacy
 - b) Prawo do posiadania i etyczna ocena różnych form własności
 - c) Moralność w świecie biznesu
 - d) Etyczne problemy konsumpcji
 - e) Etyka czasu wolnego
7. Etyka a polityka
 - a) Państwo jako dobro wspólne obywateli
 - b) Istota wolności politycznych
 - c) Granice kompromisów etycznych i politycznych
 - d) Warunki niepokromionych

- e) Dopuszczalność stosowania przemocy w zwalczaniu niesprawiedliwości
 - f) Służba publiczna a prawo do własnych korzyści
8. Etyka narodu i społeczności międzynarodowej
- a) Naród i ojczyzna
 - b) Moralne powinności wobec narodu i ojczyzny
 - c) Pokój — zagadnienie i zadanie moralne
 - d) Etyczne aspekty współpracy międzynarodowej

Tematy uzupełniające (do wyboru) dla szkół medycznych

1. Charakter współczesnych ingerencji medycznych
 - a) Pojęcie eksperymentu w medycynie
 - b) Osiągnięcia, szanse i zagrożenia w zakresie ingerencji medycyny w organizm ludzki oraz ich etyczna ocena
2. Ocena ingerencji dotyczących struktury dziedzicznej człowieka
 - a) Ingerencja w zakresie genetyki
 - b) Sztuczne unasienianie
 - c) Zapłodnienie w retorcie i klonowanie
 - d) Kontrolowane wprowadzanie substancji chemicznych do embrionu i płodu
3. Ocena eksperymentów na narządach ludzkich i osobach umierających
 - a) Transplantacja narządów
 - b) Działania reanimacyjne
 - c) Wypróbowywanie nowych leków
4. Rola i miejsce pracownika służby zdrowia we współczesnym świecie
 - a) Zasady postępowania lekarza i pielęgniarki wobec kolegów i koleżanek
 - b) Tajemnica zawodowa i jej naruszanie
 - c) Postępowanie z nieuleczalnie chorymi
 - d) Udzielanie informacji osobom chorym i ich rodzinom
5. Odpowiedzialność etyczna i karna pracowników służby zdrowia
 - a) Przestępstwa umyślne
 - b) Błąd lekarski
 - c) Odpowiedzialność moralna i zawodowa (służbowa)
6. Fizyczny i moralny wymiar cierpienia
7. Prawo do decydowania o swoim losie przez dzieci i osoby chore psychicznie
8. Leczenie w specyficznych warunkach (wojna, klasztor klauzurowy)
9. Odpłatność za usługi lekarskie i pielęgniarские — godziwa zapłata?

Tematy uzupełniające (do wyboru) dla szkół ekonomicznych

1. Kryzys ekologiczny jako problem moralny
2. Postawy altruistyczne a postawy egoistyczne
 - a) Solidarność i sprzeciw
 - b) Konformizm i unik
3. Solidarność stylem polityki
 - a) Solidarność czy sprawiedliwość
 - b) Solidarność oparta o pracę
4. Konflikt kapitału i pracy — problematyka własności
 - a) Widzenie liberalistyczne
 - b) Koncepcje socjalistyczne
 - c) Wizja chrześcijaństwa
 - d) Teoria marksistowska
5. Obowiązki ciążące na własności. Problem dochodów z własności
6. Pracodawca bezpośredni i pracodawca pośredni
7. Rola banków — pomoc czy lichwa?
8. Problemy związane z zawieraniem umowy o pracę (rentowność a płaca, wzajemne zależności)
9. Uprawnienia ludzi pracy a dobro wspólne
10. Etyczna ocena działalności przedsiębiorcy
11. Moralne aspekty bankructwa przedsiębiorstwa
12. Etyka pracownika handlu — zagadnienie słusznej ceny i słusznej wymiany
13. Sprawiedliwość w skali międzynarodowej (różnice ekonomiczne między regionami świata, pomoc międzynarodowa, zadłużenie)
14. Korzyści a zachowanie własnej tożsamości

BIBLIOGRAFIA

UWAGI WPROWADZAJĄCE

1. Bibliografia jest pomyślana jako pomoc dla nauczyciela. On też zdecyduje, które pozycje i w jakiej mierze zaproponuje do wykorzystania młodzieży.

2. Program nauczania nie premiuje jakiegokolwiek stanowiska filozoficznego czy światopoglądowego. Jednak w literaturze przedmiotu musiały z konieczności znaleźć się publikacje do różnych ofert ideowych pluralistycznego rynku. Autorzy bibliografii zrezygnowali wszakże z opatrywania poszczególnych publikacji odnośną etykietą czy choćby dzielenie literatury na — jak do niedawna się spotykało — marksistowską i katolicką.
3. Bibliografia zawiera pozycje o różnym stopniu trudności w ich odbiorze. Jest to celowe. Ma dawać nauczycielowi większą swobodę wyboru.
4. Starano się zaproponować literaturę możliwie najnowszą ufając, że dzięki pomieszczonym tam bibliografiom i przypisom czytelnicy będą mogli łatwo dotrzeć do publikacji dawniejszych. W przypadku kilku wydań danej pracy w zasadzie podawano wydanie ostatnie.
5. Bibliografię uporządkowano według typów i poziomów nauczania (klas), a następnie w porządku alfabetycznym. W ten sposób obok siebie musiały się znaleźć publikacje różnotematyczne, co dawać może wrażenie pewnego chaosu. Jednak w przyjętym układzie nauczyciel ma pełny zestaw literatury na cały rok pracy z daną klasą. Niektóre publikacje powtarzają się w kolejnych klasach. Dzieje się tak wówczas, gdy we wskazanej książce różne rozdziały dotyczą problematyki różnych poziomów nauczania.
6. Bibliografi do zagadnień dodatkowych dla szkół medycznych i ekonomicznych zbytnio nie rozbudowywano zakładając, że rozszerzenie programu dydaktycznego będzie tam realizowane przede wszystkim w oparciu o literaturę pomieszczoną już w bibliografii dla liceów ogólnokształcących.
7. O ile użytkownik bibliografii zauważy pewien nadmiar publikacji związanych z jednym tematem, a niedostatek tekstów dotyczących innej problematyki, to zechce pamiętać, że przygotowując bibliografię jej autorzy byli istotnie związani charakterem podaży naszego wydawniczego rynku. Oto na pewne tematy publikuje się więcej, na inne — choć równie ważne — znacznie mniej.
8. W zasadzie zrezygnowano z podawania dzieł należących do klasyki etyki. Program naszego przedmiotu nie jest bowiem ani bezpośrednim streszczeniem, ani popularyzacją etyki uniwersyteckiej. Studium klasyków jest oczywiście godne polecenia i tam, gdzie to możliwe, warto go młodzieży proponować. Znając nazwiska autorów, do tekstów dotrzeć łatwo. W poszukiwaniu warto posłużyć się pomocą, jaką oferuje W. Tatarkiewicz swoją „Historią filozofii”. Ostatnio Ossolineum wydało „Wartości : etyka i estetyka. Antologia tekstów filozoficznych” pod red. St. Jedynaka (Wrocław 1991). Są tu raczej niewielkie użyteczne fragmenty dzieł od Prodikosa z Keos i Sokratesa po Ingardena i Wojtyłę. Warto przy tej okazji zasygnalizować dwie przygotowywane do druku antologie. Są to „Etyka polska XX wieku” (Ossolineum) oraz „Polska filozofia moralna” (PWN).

9. Proponowana bibliografia nie jest bibliografią kompletną. Co więcej, wymaga stałego dopełniania publikacjami podejmującymi aktualne problemy moralne. Choćby były to teksty o publicystycznym charakterze. Wolno je traktować jako próby komentarza do wydarzeń dnia i moralnych dylematów, które ów dzień niesie. Młodzież obserwuje, a niekiedy także uczestniczy w wydarzeniach. Dobrze będzie, jeśli na zajęciach z etyki skonstruuje komentarz do moralnego wymiaru owych wydarzeń. O ile nauczyciel sam znajdzie aktualną publicystykę, może mu być w pracy pomocą.

Liceum Ogólnokształcące

Klasa I

- B. Czerska, *Poznawanie wartości*, Warszawa 1986.
- A. F. Dziuba, *Z problematyki etycznej chorych i umierających*, Chrześcijanin w Świecie 1982, nr 6.
- M. Fritzhand, *Etyczne aspekty współczesnej genetyki*, Studia Filozoficzne 1982, nr 1-2.
- W. Gasidło, *Moralna ocena biomedycznych eksperymentów w zakresie życia ludzkiego*, Chrześcijanin w Świecie 1987, nr 3.
- W. Gwóźdź, *Eutanazja jako problem moralny*, Studia Sandomierskie 1981, t 2.
- J. Hołówka, *O pojęciu i wartości zdrowia*, W: *W kręgu życia i śmierci. Moralne problemy medycyny współczesnej*, red. Z. Szawarski, Warszawa 1987, s. 83-96.
- H. Jankowski (red.) *Etyka*, Warszawa 1980.
- T. Kielanowski, *Etyczne problemy umierania i śmierci*, Etyka 1975, t. 14.
- I. Lazari-Pawłowska (red.), *Metaetyka*, Warszawa 1975.
- I. Lazari-Pawłowska, *O pojęciu moralności*, Etyka 1966, t I.
- K. Murawski, *Piękno myślenia*, Warszawa 1987.
- A. Ostrowska, *Śmierć w doświadczeniu jednostki i społeczeństwa*, Warszawa 1991.
- J. A. Oesterle, *Etyka*, Warszawa 1965.
- T. Styczeń, *ABC etyki*, Lublin 1990.
- Z. Szawarski, *Etyka i przerywanie ciąży*, Etyka 1978, t 16.
- Z. Szawarski, *Godność i odpowiedzialność*, Studia Filozoficzne 1983, nr 8-9.
- Z. Szawarski, *Wartość życia*, Etyka 1985, t 21.
- T. Ślipko, *Granice życia. Dylematy współczesnej bioetyki*, Warszawa 1988.
- T. Ślipko, *O sumieniu ze stanowiska filozofii moralności*, Chrześcijanin w Świecie 1988, nr 1.
- T. Ślipko, *Zarys etyki ogólnej*, Kraków 1984.
- T. Ślipko, *Źródła moralności*, Chrześcijanin w Świecie 1986, nr 10.

- W. Tatarkiewicz, *O szczęściu*, Warszawa 1990.
 W. Tatarkiewicz, *Historia filozofii*, Warszawa 1990
 K. Wiśniewska-Roszkowska, *Asceza, moralność, zdrowie*, Warszawa 1983.
 K. Wiśniewska-Roszkowska, *Zdrowie i postawy moralne*, Wrocław 1991.
 K. Wojtyła, *Elementarz etyczny*, Lublin 1983.

Klasa II

- W. Fijałkowski, *Seks okiełznany? Twórcze przeżywanie płci*, Wrocław 1991.
 A. Grzegorzczak, *Etyka w doświadczeniu wewnętrznym*, Warszawa 1989.
 R. Ingarden, *Książeczka o człowieku*, Kraków 1987.
 T. Kotarbiński, *Medytacje o życiu godziwym*, Warszawa 1986.
 T. Kotarbiński, *Żyć zacnie*, Warszawa 1989.
 M. Krąpiec, *Ja — człowiek. Zarys antropologii filozoficznej*, Lublin 1986.
 C. S. Lewis, *Cztery miłości*, Warszawa 1973.
 K. Murawski, *Piękno myślenia*, Warszawa 1987.
 J. A. Oesterle, *Etyka*, Warszawa 1965.
 Z. Szawarski, *Rozmowy o etyce*, Warszawa 1987.
 Z. Szawarski, *Zarys moralności socjalistycznej*, Warszawa 1981.
 T. Ślipko, *Zarys etyki ogólnej*, Kraków 1984.
 T. Ślipko, *Zarys etyki szczegółowej*, t. I i II, Kraków 1982.
 W. Tatarkiewicz, *Historia filozofii*, t. I i II, Warszawa.
 J. Troska, *Chrześcijaństwo — marksizm. Dialog wokół wartości moralnych*, Poznań 1989.
 K. Wojtyła, *Elementarz etyczny*, Lublin 1983.
 K. Wojtyła, *Miłość i odpowiedzialność*, Studium etyczne, Lublin 1982.

Klasa III

- Jan Paweł II, *Encyklika „Laborem exercens” i komentarze*.
 T. Kielanowski, *Rozmyślania o przemijaniu*, Warszawa 1980.
 M. A. Krąpiec, *Człowiek w kulturze*, Warszawa 1990.
 J. Maja, *Etyka życia gospodarczego*, Warszawa 1980.
 J. Majka, *Rozważania o etyce pracy*, Wrocław 1986.
 J. Nagórny, *Dylematy sumienia w życiu zawodowym chrześcijanina*, *Chrześcija-
 nin w Świecie* 1982, nr 12.
 A. Ostrowska, *Śmierć w doświadczeniu jednostki i społeczeństwa*, Warszawa
 1991.
 Z. Pasek, *Protestancki ethos pracy a chrześcijańska doskonałość*, *Znak* 1992, nr
 7.
 A. Rodziński, *Osoba. Moralność. Kultura*, Lublin 1983.
 A. Siemianowski, *Człowiek i prawda*, Poznań 1986.

- A. Siemianowski, *Śmierć i nieśmiertelność w filozofii i w życiu codziennym*, Znak 1991, nr 2.
- T. Styczeń, *Wolność w prawdzie*, Ethos 1988, nr 2/3.
- Z. Szawarski, *Samobójstwo w poszukiwaniu definicji*, Etyka 1988, t. 23.
- Z. Szawarski, *Zarys moralności socjalistycznej*, Warszawa 1981.
- T. Ślipko, *Granice życia. Dylematy współczesnej bioetyki*, Warszawa 1988.
- T. Ślipko, *Prawda-klamstwo-nieprawda*, Chrześcijanin w Świecie 1985, nr 11.
- T. Ślipko, *Zarys etyki szczegółowej*, t. 1 i 2, Kraków 1982.
- W. Tatarkiewicz, *Dobro i oczywistość. Pisma etyczne*, Lublin 1989.
- W. Tatarkiewicz, *O doskonałości*, Warszawa 1975.
- J. Tischner, *Etyka solidarności*, Warszawa 1989.
- K. Wojtyła, *Elementarz etyczny*, Lublin 1983.

Klasa IV

- I. M. Bocheński, *O patriotyzmie*, Warszawa 1989.
- J. Górnicka, *Granice sumienia*, Edukacja Filozoficzna 1987, vol. 3.
- J. Hołówka, *Relatywizm etyczny*, Warszawa 1981.
- P. Kemp, *Etyka w społeczeństwie skomputeryzowanym. Problem izolacji komunikacji współczesnej*, Etyka 1988, t. 24.
- J. Krucina, *Dobro wspólne*, Wrocław 1972.
- W. Lang, *Prawo i moralność*, Warszawa 1989.
- W. Lang, *Relacje między prawem i moralnością*, Studia Filozoficzne 1985, nr 2-3.
- I. Lazari-Pawłowska, *Moralność a natura ludzka*, Etyka 1970, t. 6.
- J. Majka, *Etyka życia gospodarczego*, Warszawa 1980.
- J. Majka, *Rozważania o etyce pracy*, Wrocław 1986.
- St. Olejnik, *Pokój — zagadnienie i zadanie moralne*, W: *W kręgu moralności chrześcijańskiej*, Warszawa 1985, s. 342-362.
- E. Podrez, *Ekologia — alarm dla etyków*, Życie katolickie 1989, nr 12.
- W. Radecki, *Etyka ekologiczna*, Człowiek i Światopogląd 1978, nr 8-9.
- T. Styczeń, *Sumienie, źródło wolności czy zniewolenia?*, Zeszyty Naukowe KUL 1979, nr 1-3.
- T. Ślipko, *Podstawy etyki środowiska naturalnego*, Chrześcijanin w Świecie 1985, nr 1.
- T. Ślipko, *Zarys etyki ogólnej*, Kraków 1984.
- T. Ślipko, *Zarys etyki szczegółowej*, t. 1 i 2, Kraków 1982.
- K. Wojtyła, *Elementarz etyczny*, Lublin 1983.

Liceum medyczne

TEMATY DODATKOWE

- M. Fritzhand, *Etyka a pojęcie zdrowia psychicznego*, Etyka 1975, t. 14.
- H. Jankowski, *Istnienie, wolność, sprawiedliwość a etyczne problemy medycyny*, Etyka 1975, t. 14.
- S. Kamas, *Współczesne eksperymenty medyczne w ocenie etyki katolickiej*, Częstochowa 1986.
- St. Olejnik, *Eksperyment lekarski na człowieku w ocenie etycznej*, W: *W kręgu moralności chrześcijańskiej*, Warszawa 1985, s. 279-298.
- St. Olejnik, *Ingerowanie medycyny w powstawanie życia ludzkiego*, W: *W kręgu moralności chrześcijańskiej*, Warszawa 1985, s. 249-278.
- H. Promieńska, *Ocena moralna a diagnoza psychiatryczna*, Etyka 1979, t. 17.
- Refleksje nad etyką lekarską*, red. K. Osińska, Wrocław 1990.
- P. Singer, D. Wells, *Dzieci z probówki. Etyka i praktyka sztuczności prokreacji*, Warszawa 1988.
- K. Tittenbrun, *Etyka klonowania*, Etyka 1988, t. 23.
- W kręgu życia i śmierci. Moralne problemy medycyny współczesnej*, red. Z. Szawarski, Warszawa 1987.

Liceum ekonomiczne

TEMATY DODATKOWE

- J. Aleksandrowicz, *Sumienie ekologiczne*, Warszawa 1979.
- B. Gaziński, *Ład moralny a ład społeczno-gospodarczy*, Chrześcijaнин w Świecie 1976, nr 10.
- J. Krucina, *Cywilizacja techniczna a inteligentny rozwój człowieka*, Chrześcijaнин w Świecie 1976, nr 10.
- St. Olejnik, *Etos i etyka pracy zawodowej*, W: *W kręgu moralności chrześcijańskiej*, Warszawa 1985, s. 215-228.
- R. Roy, *Filozoficzny i moralny wymiar zjawisk ekonomicznych*, W: *Religia i ekonomia*, wybór J. Grosfeld, Warszawa 1989, s. 77-83.

NOTATKI

NOTATKI

© Copyright by
Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne
Warszawa 1994

Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne
Warszawa 1994
Skład i łamanie:
LASER GRAPH s.c.
W-wa, ul. Pereca 2/1309 tel./fax: 24 08 40
Dodruk: Zakład Poligraficzny UNIPRINT,
ul. Kaczeńca 96, Warszawa